

Biologiske undersøkelser ved Knemstranda, Svelvik i 2018

Kjell Magne Olsen

BioFokus-notat 2018-35

BIO
FOKUS

Ekstrakt

BioFokus har på oppdrag for Svelvik kommune gjort biologiske undersøkelser i forbindelse med oppgradering av friluftsområde/badeplass ved Knemstranda i Svelvik, Vestfold. Undersøkelsene omfatter kun arealer på land. Området er tidligere kartlagt som naturtypeområde med verdi B, men beskrivelsen er svært mangelfull. Data fra denne rapporten vil kunne brukes til å oppdatere beskrivelsen. Det ble funnet flere rødlistete og interessante arter i området.

Nøkkelord

Reguleringsplan
Konsekvensutredning
Naturtypekartlegging

Omslag

Knemstranda, sett fra brygga i øst
Foto: K.M. Olsen

ISSN: 1504-6370

ISBN: 978-82-8209-672-0

BioFokus-notat 2018-35

Tittel

Biologiske undersøkelser ved Knemstranda, Svelvik i 2018

Forfatter(e)

Kjell Magne Olsen

Dato

28.08.2018

Antall sider

13 sider

Refereres som

Olsen, K.M. 201. Biologiske undersøkelser ved Knemstranda, Svelvik i 2018. BioFokus-notat 2018-35. ISBN 978-82-8209-672-0. Stiftelsen BioFokus. Oslo. (13 sider)

Publiseringstype

Digitalt dokument (Pdf). Som digitalt dokument inneholder dette notatet "levende" linker.

Oppdragsgivere

Svelvik kommune

Tilgjengelighet

Dokumentet er offentlig tilgjengelig.
Andre BioFokus-rapporter og -notater kan lastes ned fra:
<http://biolitt.biofokus.no/rapporter/Litteratur.htm>

BioFokus: Gaustadalléen 21, 0349 OSLO
Telefon 22 95 85 98

E-post: post@biofokus.no Web: www.biofokus.no

Bakgrunn

I forbindelse med at Svelvik kommune skal oppgradere noen av kommunens friluftsområder og badeplasser, har Fylkesmannen i Vestfold anbefalt en ny kartlegging av det biologiske mangfoldet ved Knemstranda, før eventuelle tiltak igangsettes. Til dette arbeidet ble BioFokus kontaktet av Nina Nilsen Åshaug i Svelvik kommune. Første henvendelse fant sted 12. april 2018. Undertegnede hadde et kort møte i felt med Nina Nilsen Åshaug og Ivar Gaaserud Pettersen i området 19. juni 2018, hvorunder det ble redegjort for mer eller mindre konkrete planer. Feltarbeidet som ligger til grunn for dette notatet ble gjort like i etterkant av dette møtet. Registrantens oppgave har vært å påvise eventuelle verdifulle natur- eller artsforekomster, samt å foreslå eventuelle endringer av eksisterende planer til fordel for det biologiske mangfoldet eller å foreslå avbøtende tiltak.

Sentrale deler av undersøkelsesområdet.

Flyfoto av Homannsbukta/Knemstranda, fra kart.gulesider.no. Undersøkelsesomr. er omtrentlig inntegnet.

Undersøkelsesområdet, med korrekt avgrensing og foreløpige planer inntegnet.

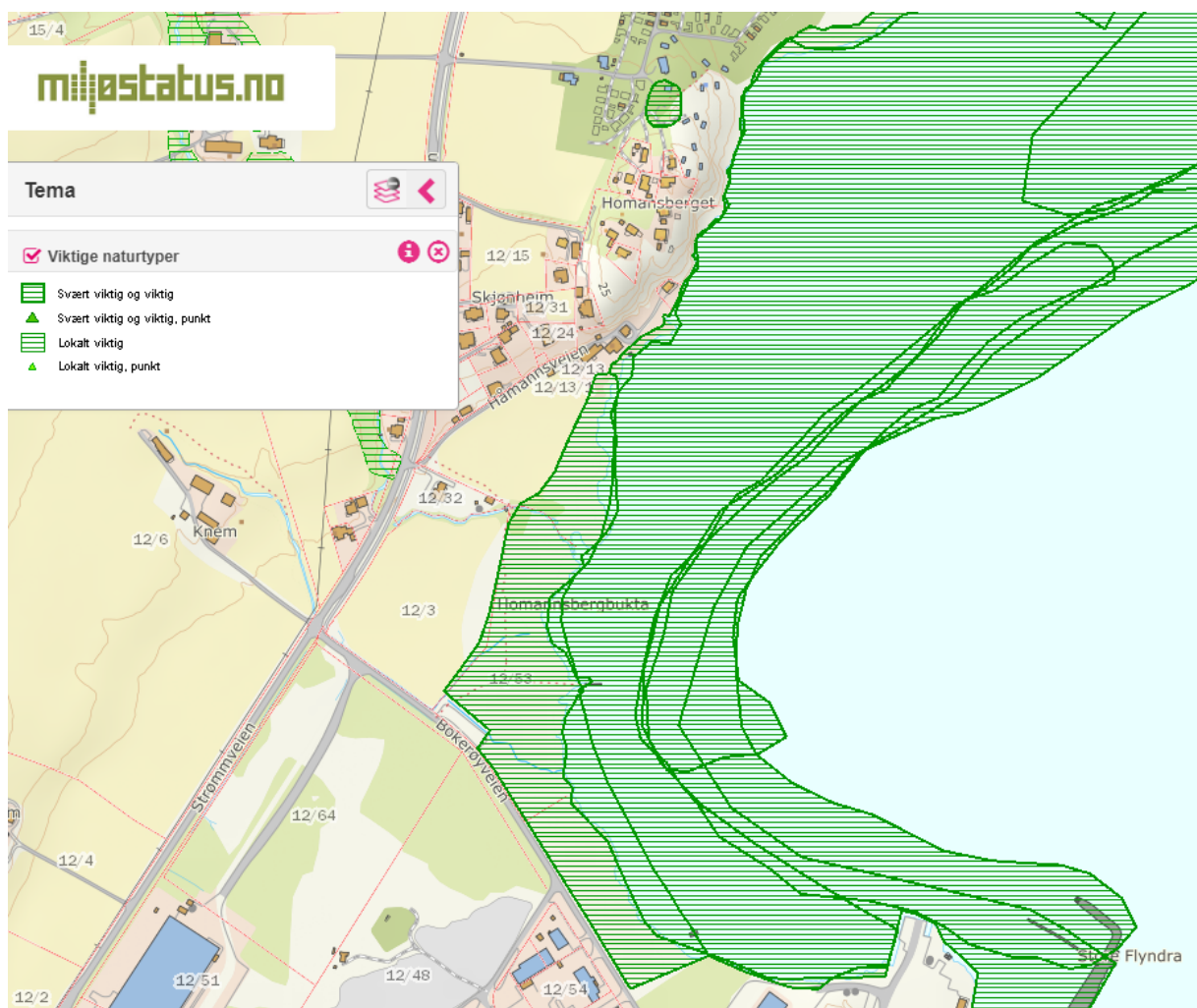
Metoder

Direktoratet for naturforvaltnings kartleggingshåndbok fra 2007 (Direktoratet for naturforvaltning 2007) er fulgt. Henvisning til rødlistearter og -kategorier gjelder Norsk rødliste for arter fra 2015 (Henriksen og Hilmo 2015).

Landarealene er gjennomgått på en slik måte at viktige naturtyper og forvaltningsrelevante artsforekomster ikke skal være oversett, men en må ta høyde for at andre tider på året, eller undersøkelser et annet år, eller grundigere studier av andre organismegrupper enn de som har hatt fokus i denne undersøkelsen, vil kunne avdekke ytterligere forvaltningsrelevante arter. Det er gjort notater om vegetasjon og karplanter i området, som til sammen utgjør en noenlunde fullstendig liste over de artene som var å observere den aktuelle datoen. I tillegg er det foretatt innsamlinger av insekter og andre virvelløse dyr som er gjennomgått og artsbestemt under lupe senere.

Resultater

Tidligere registreringer

Kart over registrerte naturtyper hentet fra www.miljostatus.no.

Søk i Naturbase (Miljødirektoratet 2018) viser at det innenfor undersøkelsesområdet kun ligger flere naturtypeområder, hvorav ett på land og resten i marint miljø. Beskrivelsen av området på land, Bokerøya, naturtype Strandeng og strandsump, BN00012855, med verdi A (viktig), er svært mangelfull, jf. <https://faktaark.naturbase.no/?id=BN00012855>.

Artskart (Artsdatabanken 2018) viser at det er gjort noen få registreringer i området. Av rødlistearter er det kun et par fuglearter, hvorav fiskeørn (NT) nok har vært noe tilfeldig over området, mens vannrikse (VU) godt kan ha fast tilhold her. Det er også registrert noen fremmedarter (engrødtopp (SE, se <https://www.artsdatabanken.no/Fremmedarter/2018/N/1629>) og rynkerose (SE, se <https://www.artsdatabanken.no/Fremmedarter/2018/N/154>)).

Nye registreringer

Det ble ikke gjort endringer i naturtypeavgrænsingen, og det er heller ikke laget en oppdatert tekst til Naturbase, men nedenfor presenteres en del data som vil kunne benyttes i en slik sammenheng, og som underbygger områdets verdi som et viktig naturtypeområde.

De sentrale delene, det vil si arealet som ikke er dominert av takrør, utgjør en artsrik og velutformet strandeng med mosaikkpreget vegetasjon. Et stort areal domineres av rødkløver, en art som er en viktig pollen- og nektarkilde for mange insekter.

Tett bestand av rødkløver sentralt i strandengområdet.

Også i den blomsterrike veikanten langs skrotemarksområdet og bortover mot parkeringsplassen inneholder flere erteplanter og bidrar til at undersøkelsesområdet er rikt på pollen og nektar.

I de fuktigere (mest lavereliggende) delene av strandengen er det også en rik forekomst av rødlistearten ormetunge (VU). I kanten av skrotemarksområdet står en annen rødlistet strandengplante, dverggylden (NT). Vanligvis står denne i lavvokst strandeng, men her står den altså på menneskepåvirket mark. Den ble ettersøkt også i naturlig vegetasjon, men ikke påvist.

Ormetunge (VU) til venstre, dverggylden (NT) til høyre.

To rødlistearter står også i veikanten langs skrotemarksområdet: bukkebeinurt (NT) og mandelpil (VU).

Bukkebeinurt (NT) til venstre, mandelpil (VU) til høyre.

I det innsamlete invertebratmaterialet var det i all hovedsak trivielle arter (selv om et par stankelbeinarter er nye for Vestfold fylke), men et funn av den rødlistete gravevepsen sumprørgraver (*Rhopalum gracile*) peker seg ut. Dette er tredje funnsted for denne arten i Norge, etter at den først ble funnet ved Børsesjø i Skien i 2004 og senere er funnet på Asmaløy i Hvaler i 2014. Arten er tilknyttet takrør, så det er imidlertid ikke veldig overraskende at den er ved Knemstranda, og det er vel også grunn til å tro at arten er både noe oversett og sannsynligvis i spredning, ettersom arealer med takrør er i spredning i Norge.

Ellers var det kun noen rødlistete fuglearter å observere, som sivspurv (NT), taksvale (NT), fiskemåke (NT) og makrellterne (EN). Det er sannsynlig at sivspurven hekker i takrørområdene like utenfor tiltaksområdet, mens de tre andre hovedsakelig benytter arealet til fødesøk. Taksvalen kan sannsynligvis også finne reirmateriale her.

Undersøkelsesområdet inneholder en del fremmede arter, særlig i skrotemarksområdet og i veikanten. En rynkeroser står også like ved bryggen helt i nord. Følgende ble registrert:

Legesteinkløver (SE), <https://artsdatabanken.no/fremmedarter/2018/N/1556>

Buksbom (ikke i fremmedartslisten)

Hestehamp (PH), <https://artsdatabanken.no/fremmedarter/2018/N/819>

Fagerfredløs (SE), <https://artsdatabanken.no/fremmedarter/2018/N/1512>

Vortenattlys (LO), <https://artsdatabanken.no/fremmedarter/2018/N/1642>

Dagfiol (HI), <https://artsdatabanken.no/fremmedarter/2018/N/1281>

Rynkeroser (SE), <https://www.artsdatabanken.no/Fremmedarter/2018/N/154>

Solsikke (ikke i fremmedartslisten)

Hagelupin (SE), <https://artsdatabanken.no/fremmedarter/2018/N/144>

Kanadagullris (SE), <https://artsdatabanken.no/fremmedarter/2018/N/1211>

Under feltarbeidet i 2018 ble det i tillegg observert flere spireaarter (*Spiraea* spp.) og en ubestemt rødtopp. Rødtoppen er sannsynligvis den samme engrødtoppen som tidligere er registrert i området. Det står også en hvit pil (*Salix sp.*) i området. Dette kan være den innførte arten hvitpil, men den er ikke bestemt sikkert.

Til sist ramses opp alle de 91 karplanteartene som ble funnet i området i 2018 (og ut over disse er det kun engrødtopp som er nevnt i Artskart): åkersnelle, ormetunge, osp, humle, engkarse, dagfiol, mattemure, rynkerose, bringebær, tiriltunge, hagelupin, sneglebelg, rødkløver, fuglevikke, buksbom, prikkperikum, slyngsøtvier, kattehale, groblad, strandkjempe, solsikke, kanadagullris, åkerdylle, ugrasløvetenner, hestehov, fagerfredløs, fredløs, klengemaure, myrmaure, stripestrandvind, sverdlilje, lyssiv, lodnestarr, hundegras, tunrapp, markrapp, saltbendel, takrør, alsikekløver, krypkvein, tunsaltgras, engkvein, strandkjeks, nyseryllik, tangmelde, mjødurt, rødsvingel, saltsiv, slåttestarr, engsvingel, havsivaks, havstarr, krushøymol, fjærekoll, myrrapp, brennesle, gråor, ryllik, stormaure, sølvbunke, strandvind, lintorskemunn, knappsiv, pollsivaks, engsoleie, harestarr, hvitkløver, føllblom, smårapp, strandkryp, ryllsiv, pølstarr, fjæresauløk, rustsivaks, musestarr, hanekam, myrsauløk, balderbrå, strandsvingel, fjæresivaks, strandstjerne, skogsivaks, skogburkne, skogørkvein, vendelrot, bukkebeinurt, mandelpil, hestehamp, vortenattlys, legesteinkløver, dverggylden.

Oppsummering og konklusjoner

Tiltakets betydning for naturtyper

Tiltaksområdet utgjøres i stor del av et strandengområde med relativt lav vegetasjon og en stor bestand av den sårbare arten ormetunge (VU). Potensialet er stort for at her også finnes dverggylden (NT), selv om den ikke ble påvist i selve strandengen i 2018, kun i kanten av skrotemarksområdet. Hele dette området ligger innenfor et allerede kartlagt naturtypeområde, som også inkluderer takrør-områdene både nord og sør for tiltaksområdet. Det er ingen tvil om at tiltaket, som skissert nederst på side 4 i dette notatet, vil ha svært uheldige konsekvenser for naturtypen og områdets biologiske mangfold. Anleggelse av en gangvei, med de inngrep som må gjøres for å stabilisere grunnen for en slik, vil nesten nødvendigvis endre de hydrologiske forholdene i området, og vegetasjonen vil ikke kunne forbli den samme. Imidlertid er det et langt mindre tap om forholdene for friluftsliv og bading legges bedre til rette i det som i dag er enten takrør-områder eller skrotemark (arealet hvor det i dag er tippet diverse hauger med tilførte masser). Et lagringsområde for tilførte masser kan eventuelt heller inkorporeres i industriområdet på sørsiden av Bokerøyveien. Det sentrale strandengområdet bør få ligge urørt av de påtenkte tiltakene, men arealet bør fremdeles skjøttes på den måten det har blitt gjort til nå, for at de tilstedeværende naturkvalitetene skal opprettholdes.

Betydning for rødlistede eller sårbare arter/bestander

Ifølge Artskart er ormetunge ikke tidligere registrert i Svelvik kommune. De nærmeste forekomstene ligger imidlertid ikke langt unna, på Verksøya i Hurum, ca. 2 km lenger nord. Dette er imidlertid alt av denne arten i Drammensfjorden, og det må anses som svært uheldig å utrydde populasjonen på Knemstranda (noe som med meget stor sannsynlighet vil skje om det planlagte tiltaket gjennomføres). For dverggylden gjelder akkurat det samme som for ormetunge, bare at det som i dag er kjent av denne arten på Knemstranda ikke står i helt naturlig vegetasjon. Som foreslått er det generelt en fordel for det biologiske mangfoldet om eventuelle tiltak i området legges til takrørs- eller skrotemarksområder, og da må en heller vurdere å ofre, eller muligens transplantere, denne bestanden.

For de rødlistete fugleartene sivspurv og vannrikse er det mulig at et tiltak i takrørsområder nord eller sør for strandengen vil kunne ha en negativ effekt, og det samme for den rødlistete gravevepsen, men det vil i alle tilfelle være betydelige takrørsområder tilbake, selv om en påvirker et areal på størrelse med det skisserte tiltaksområdet.

Fremmedarter må det tas hensyn til under eventuelle tiltak i området, for å hindre ytterligere spredning. Helst bør artene utryddes ved Knemstranda, uansett videre utvikling av området.

Takrørområdet sør for undersøkelsesområdet, sørvest for skrotemarken.

Konklusjon

Hovedkonklusjon fra undersøkelsene er at det planlagte tiltaket vil ha stor negativ betydelig for forvaltningsrelevante arter som opptrer i området.

Det anbefales derfor å "parallellforskyve" det planlagte tiltaksområdet enten mot nord eller sør, slik at det i sin helhet havner utenfor det som i dag er lavvokst strandeng, og i stedet påvirker kun takrørområder og/eller skrotemark. Ifall det da også vil berøre mer artsrike strandengarealer (det finnes ifølge flyfoto noen slike både nord og sør for undersøkelsesområdet), bør disse undersøkes for biologisk mangfold før tiltaket iverksettes.

Strandengarealene som ikke er dominert av takrør bør skjøttes på samme måte som i dag, både for å opprettholde de kvalitetene som nå finnes der og for å holde dette området fritt for takrør.

Faren for spredning av fremmede arter og svartelistearter i forbindelse med eventuelle tilførte masser, enten nye eller allerede tilstedeværende, må tas på alvor.

Takrørområdet nord for undersøkelsesområdet.

Referanser

Artsdatabanken 2018. Artskart. Artsdatabanken og GBIF-Norges metadatabase for formidling av stedfestet artsinformasjon.

(<https://artskart.artsdatabanken.no>).

Direktoratet for naturforvaltning 2007. Kartlegging av naturtyper – verdisetting av biologisk mangfold. – DN-håndbok 13. 2. utgave. (254+vedlegg s.)

Henriksen S. og Hilmo O. (red.) 2015. Norsk rødliste for arter 2015. Artsdatabanken, Norge.

Miljødirektoratet 2018. Naturbasen. Database for arter og naturtyper.

<http://kart.naturbase.no/>

BioFokus er en ideell stiftelse som skal tilrettelegge informasjon om biologisk mangfold for beslutningstakere, samt formidle kunnskap innen fagfeltet bevaringsbiologi. BioFokus ønsker å bidra til en kunnskapsbasert forvaltning av norsk natur.

En kunnskapsbasert forvaltning forutsetter god dokumentasjon av de arealene som skal forvaltes. BioFokus legger derfor stor vekt på feltarbeid for å sikre oppdaterte og relevante data om botanikk, zoologi, økologi, samt avgrensning og verdisetting av områder.

Høy kompetanse er en forutsetning for å kunne registrere og presentere biologisk mangfold-data på en god måte. BioFokus sine medarbeidere er derfor godt skolert innenfor en rekke artsgrupper og har en bred økologisk forståelse for de ulike naturtypene som de arbeider med, det være seg skog, kulturlandskap eller ferskvann. Digitale verktøy som databaser, GIS og bilde-behandling er viktige redskaper i vårt arbeid for å anskueliggjøre naturverdier på en best mulig måte.

Stiftelsen utgir to digitale rapportserier som heter BioFokus-rapport og BioFokus notat,
<http://biolitt.biofokus.no/rapporter/rapport.htm>
<http://biolitt.biofokus.no/rapporter/notat.htm>